

Zbliženie Líbye so Západom

Katarína Mózová | 13.12.2008

Veľká líbyjská arabská ľudová socialistická džamahírija – komplikovaný oficiálny názov pre komplikovanú krajinu plnú paradoxov akou je severoafrická Líbya. Pred rokom 1958 sa Líbya, ktorej 95% územia tvorí Sahara, radila k najchudobnejším krajinám sveta. Po objavení nálezísk zemného plynu a ropy a spustení ťažby na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov sa však stala jedným z najbohatších štátov na africkom kontinente – s najvyšším HDP v prepočte na jedného obyvateľa.

V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia stála Líbya za viacerými atentátmi a teroristickými útokmi v európskych metropolách. Dnes je – oficiálne - jedným z najbližších spojencov Západu v boji proti terorizmu. Otázka, čo bolo príčinou tejto premeny a impulzom k zblíženiu Líbye so Západom, je prinajmenšom zaujímavá - ak vezmeme do úvahy, že na jej čele už takmer štyridsať rokov stojí jeden a ten istý muž.

Lýbia pred a za Kaddáfího

Do 1. storočia n.l. žili na území dnešnej Líbye Feničania a Gréci, po nich bolo toto územie až do 5. storočia n.l. okupované Rimanmi a Vandalmi. V polovici 7. storočia sa s príchodom Arabov začala islamizácia obyvateľstva. V súčasnosti líbyjskí Arabi spolu s Berbermi tvoria takmer 89% populácie krajiny.

V polovici 16. storočia si územie podrobila Osmanská ríša. V roku 1912 Líbyu ovládlo Taliansko, kým jej po prvej svetovej vojne nebola priznaná autonómia. Po druhej

svetovej vojne sa krajina spolu s ostatnými štátmi v regióne dostala pod francúzsko-britskú správu a v roku 1951 vyhlásila nezávislosť pod názvom Zjednotené líbyjské kráľovstvo. Monarchia kráľa Idrisa al-Mahdiho bola výrazne prozápadne orientovaná. Po objavení ropy sa zahraniční investori do Líbye len tak hrnuli.

V septembri 1969 sa však mladý 28-ročný absolvent vojenskej akadémie pôvodom z beduínskej rodiny, výrazne ovplyvnený ideami násirizmu – arabského socializmu - a pan-arabizmu, postavil na čelo malej skupiny dôstojníkov a nekrvavým vojenským prevratom zvrhol monarchiu a následne prevzal moc v krajine. Tým dôstojníkom bol Muammar Abu Mindžar al-Kaddáfí.

Udelil si hodnosť plukovníka a titul vodcu revolúcie a v krajine postupne zaviedol autoritársky režim založený na ním vytvorenej ideológii kombinujúcej islam, marxizmus, kapitalizmus a nacionalizmus, ktorú pomenoval „džamahíríja“ - vláda nás. Z pohľadu vonkajšieho pozorovateľa je však Kaddáfího režim vojenskou diktatúrou. Kaddáfí ihneď po prevrate zavrhol zahraničné vojenské základne, znárodnil ropné spoločnosti, následne zvýšil ceny ropy a benzínu, a začiatkom sedemdesiatych rokov zakázal existenciu politických strán.

Osobitosťou tejto politickej diktatúry bola veľkorysá sociálna politika postavená na nadbytku petrodolárov. Využívajúc vysoké príjmy z ťažby ropy, Kaddáfí „brat vodca revolúcie“ sa - až na výnimky ako, napríklad Uganda - neúspešne pokúšal šíriť svoje „učenie“ aj v ďalších krajinách – v Afrike, Latinskej Amerike či Ázii. Svojou rétorikou si proti sebe popudil nielen Západ, ale aj africké a islamské krajiny. V prípade Západu to však neboli len protiimperialistické Kaddáfího vyhlásenia, čo Líbyu takmer úplne izolovali na viac ako 30 rokov.

Bin Ládin osemdesiatych rokov

Rozhodujúcim bol fakt, že Kaddáfí dlhodobo, opakovane a bez zábran podporoval radikálne revolučné skupiny a teroristické siete, ako napríklad palestínsku teroristickú organizáciu Čierny september, ktorá v roku 1972 na Olympijských hrách v Mníchove zavraždila izraelských športovcov. V 1987 britské úrady na palube líbyjskej obchodnej lode našli náklad zbraní a trhavín pre Írsku republikánsku armádu, pričom nemalo ísť o ojedinelú dodávku. **(1)**

Muammar Kaddáfí sa však neuspokojil len s pasívnou finančnou či materiálnou podporou zahraničných radikálov. Koncom sedemdesiatych a v osemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa líbyjskí agenti podieľali na viacerých teroristických útokoch vo svete:

Veľká Británia s Líbyou na viac ako desať rokov prerušila diplomatické styky po tom, čo v roku 1984 zomrela neozbrojená britská policajтка po zasiahnutí samopalom z okna líbyjskej ambasády. **(2)**

V apríli roku 1986 líbyjskí agenti zorganizovali bombový útok na diskotéku v západnom Berlíne navštevovanú najmä americkými vojakmi, pri ktorom zahynuli traja ľudia a vyše dvesto ľudí bolo zranených. Dokazujú to telexové správy z líbyjskej ambasády vo východnom Berlíne zachytené americkou tajnou službou Central Intelligence Agency. Američania na útok odpovedali v priebehu niekoľkých dní odvetným bombardovaním líbyjských miest Tripolis a Benghází, vrátane Kaddáfího sídla, pri ktorom zahynula jeho adoptovaná dcéra.

Aj napriek tomu Kaddáfí vo financovaní teroristických aktivít pokračoval. Bola mu dokázaná účasť na organizácii bombového útoku na let americkej leteckej

spoločnosti PanAm, pri ktorom po výbuchu nad škótskym mestom Lockerbie zahynulo 259 pasažierov a 11 britských občanov. Pri ďalšom bombovom útoku zorganizovanom líbyjskými agentmi na let francúzskej spoločnosti UTA na linke Brazzaville – Paríž v septembri 1989 zomrelo 170 ľudí. Vyšetrenie oboch útokov potvrdilo použitie rovnakého výbušného zariadenia. **(3)**

Po tom, čo Líbya odmietla vydať agentov odsúdených v neprítomnosti v USA a Veľkej Británii, na ňu boli v roku 1992 rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 731 uvalené sankcie. Líbya dlhodobo figurovala na americkom zozname krajín, podporujúcich svetový terorizmus a po nástupe Georgea Busha mladšieho do prezidentského úradu sa jej dostalo „cti“ byť súčasťou tzv. „osi zla alebo darebáckych štátov“. Paradoxne - aj keď Bushova politika boja proti terorizmu nebola zameraná prioritne na Líbyu, práve táto krajina je najčastejšie uvádzaná ako príklad, kde americká politika tvrdej sily dosiahla najhmataateľnejšie výsledky. Americký zásah v Afganistane a zvrhnutie režimu Saddáma Husajna v Iraku mali byť podľa viacerých analytikov pre Kaddáfího tým dostatočne presvedčivým argumentom, ktorý ho prinútil zmeniť jeho „zahraničnú politiku“. Ak sa však obzrieme detailnejšie do minulosti, zistíme, že toto tvrdenie je prinajmenšom prehnané a krátkozraké.

Už Reaganova politika tvrdej sily a priamych odvetných zásahov u Kaddáfího síce vyvolala pocit ohrozenia, tento sa však snažil kompenzovať vyvíjaním zbraní hromadného ničenia a vývojom jadrového programu v spolupráci so ZSSR, Egyptom, Argentínou a Pakistanom. No ani priamy útok amerického letectva ho v minulosti nepimäl k zmene postoja voči Západu. Je síce pravda, že Kaddáfí definitívne verejne vyhlásil, že sa úplne vzdáva vývoja zbraní hromadného ničenia a podpory terorizmu až v roku 2003 – t.j. až po americkej invázii v Iraku, ale svoj postoj začal meniť už niekoľko rokov predtým. Príčinu jeho radikálnej premeny zo sponzora a

spoluorganizátora svetového terorizmu na zanieteného spolubojovníka proti nemu je teda potrebné hľadať inde. A – ako to už býva - najpravdepodobnejšie v ekonomickej oblasti a regionálnej politike.

Zbližovanie

Od polovice 80. rokov minulého storočia bolo na Líbyu uvalené embargo Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) na dovoz zbraní a tajné programy vývoja a výroby zbraní hromadného ničenia sa vliekli, zatiaľ čo situácia v regióne východnej Afriky sa pod vplyvom silnej islamizácie komplikovala. Kaddáfí sa napríklad snažil zabrániť infiltrácii Al-Kájdý vo svojej krajine už v druhej polovici deväťdesiatych rokov, čiže ešte dávno predtým, než sa o túto organizáciu začal zaujímať Západ. **(4)** V obavách pred silnejúcim radikálnym islamizmom zrevidoval aj svoju ideológiu a od panarabizmu prešiel k panafrikanizmu. Viackrát vyzval okolité krajiny na vytvorenie Spojených štátov afrických, naštrbené vzťahy so susedmi - najmä s Čadom, s ktorým bol dlhé roky v spore o územie pásma Aouzou – však boli dôvodom, prečo jeho idey nenašli odozvu.

Čo sa týka hospodárstva, uvalenie sankcií OSN v 1992 síce nezastavilo export líbyjskej ropy, ale v krajine prudko rástla inflácia. V deväťdesiatych rokoch dosahovala v priemere 50%. Líbya bola okrem toho vylúčená aj z euro-stredomorskej konferencie v 1995 o vytvorení stredomorskej zóny voľného obchodu. Pragmatizmus vyvolaný medzinárodnou izoláciou a vidinou možného ekonomického kolapsu tak bol nakoniec účinnejší ako použitie vojenskej sily. Kaddáfí si uvedomil, že spolupráca so Západom znamená reintegráciu do medzinárodného spoločenstva a prinesie jeho režimu hospodársku stabilitu.

V roku 1999 sa teda líbyjský vodca rozhodol odovzdať britskej justícii svojich agentov, ktorí údajne stáli za atentátmi z 80. rokov, z krajiny vyhostil skupinu radikálov vedenú palestínskym teroristom Abúm Nidalom a nechal zlikvidovať viacero výcvikových táborov. OSN následne pozastavila sankcie a od roku 2000 začali postupne do krajiny znovu prichádzať zahraniční investori, predovšetkým európske ťažobné a rafinárske spoločnosti – talianska ENI, francúzsky Total Final Elf či španielsky Repsol, vďaka čomu líbyjská ekonomika rástla ročne tempom nad úrovňou 5% a inflácia klesla na 12% **(5)**. To Kaddáfího ešte viac povzbudilo v ďalších krokoch k normalizácii vzťahov s medzinárodným spoločenstvom. Po teroristických útokoch z 11. septembra 2001 to bola práve líbyjská tajná služba, ktorá poskytla USA informácie o niektorých členoch Al-Kájdý. **(6)**

Po troch rokoch zákulisných diplomatických rokovaní sa v roku 2003 Líbya rozhodla verejne priznať účasť na teroristických útokoch a vyplatiť kompenzácie príbuzným obetí v celkovej výške 2,7 miliárd amerických dolárov **(7)**. Navyše oficiálne pozastavila jadrový program a umožnila inšpektorom Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu navštíviť zariadenia **(8)**. Nasledovalo definitívne zrušenie sankcií Bezpečnostnou radou OSN a v roku 2004 si západní politici začali v Tripolise podávať kľučku – počínajúc vtedajším talianskym premiérom Silviom Berlusconiom, pokračujúc britským premiérom Tony Blairom, či francúzskym prezidentom Jacquom Chiracom. Sám Kaddáfí bol vtedajším predsedom Európskej komisie, Romanom Prodim, pozvaný do Bruselu. Touto návštevou sa začala normalizácia zahraničnopolitických, obchodných aj hospodárskych vzťahov európskych štátov s Líbyou. EÚ medziiným zrušila 18 rokov trvajúce embargo na dovoz zbraní do Líbye. V tom čase sa už južný sused Líbye Sudán zmietať v darfúrskom konflikte. Zrušenie embarga však neprivilovala len Líbya, ktorá v danom roku podpísala Protokol o nešírení zbraní hromadného ničenia - ale aj európskych zbrojárskych spoločností,

ktorí začali Kaddáfimu klopať na dvere. Ako prví uzavreli zmluvu taliani v januári 2006 na dodávku 10 vrtuľníkov Agusta, ktoré mali posilniť líbyjské pohraničné hliadky. Veľká Británia a Francúzsko sa uchádzali o ďalšie kontrakty.

Spojené štáty americké takisto nečakali. Koncom 2004 s Líbyou obnovili diplomatické styky. Od januára 2005 sa mohli aj americké naftárske spoločnosti uchádzať o licencie na prieskum ropných ložísk. Po tom, čo v jeseni 2005 líbyjský minister zahraničných vecí pred Valným zhromaždením OSN verejne odsúdil terorizmus, USA v roku 2006 oficiálne vyradili Líbyu zo zoznamu „darebáckych štátov“.

K prvému januáru 2008 sa Líbya dokonca stala dočasným členom a predsedajúcou krajinou Bezpečnostnej rady OSN. K začiatku novembra t.r. Líbya splatila 1,5 mld. USD z celkovej sľúbenej sumy odškodného pozostalým obetiam atentátov z Lockerbie a západného Berlína. Na oplátku USA sľúbili zaplatiť 300 mil. USD líbyjským obetiam bombardovania Tripolisu a Benghází v 1986 a zároveň obnoviť imunitu líbyjskej vlády voči žalobám z terorizmu a zamietnuť prebiehajúce súdne procesy kvôli odškodneniu. V januári 2008 sa totiž objavil ďalší problém v bilaterálnych vzťahoch oboch krajín, keď jeden z okresných amerických súdov uznal Líbyu vinnú aj z teroristického útoku na let 772 francúzskej spoločnosti UTA a na základe toho príbuzným niekoľkých amerických obetiam priznal odškodné vo výške 6 mld. USD. To Kaddáfího pobúrilo a žiadal o zrušenie tohto rozsudku. 31. júla Kongres nakoniec prijal zákon, podľa ktorého má byť Líbyi priznaná imunita pred ďalšími súdnymi procesmi po zaplatení 2,7 miliárd dolárov odškodného rodinám obetiam letu PanAm. V auguste 2008 však nakoniec Líbya podpísala s USA dohodu, na základe ktorej vyplatí ďalšiu miliardu amerických dolárov fondu vytvorenom vládou Spojených štátov a ktorú vláda rozdelí pozostalým ďalších útokov. Zároveň bola definitívne potvrdená historická septembrová návšteva americkej ministerky zahraničných vecí

Condoleezy Rice v Líbyi (od roku 1953 bola totiž ministerka najvyšším predstaviteľom vlády Spojených štátov na diplomatickej misii v Líbyi) ako aj zámer vyslať do Líbye amerického veľvyslanca a postaviť v Tripolise ambasádu. Tento zámer bol ale momentálne pozastavený pod tlakom niektorých amerických kongresmanov po tom, čo Líbya bez vysvetlenia odložila poslednú splátku odškodného rodinám obetí letu PanAm. **(9)**

Isté však je, že ani jedna strana už nechce zísť zo začatej cesty a dôvodov je hneď niekoľko:

- Končiaca administratíva Georga Busha by si totiž len nerada priznala neúspech, najmä keď Líbya je jednou z mála krajín, ktorá zastavila vývoj zbraní hromadného ničenia a vojenského jadrového programu a „prešla na správnu stranu“, čo Washington považuje do veľkej miery za zásluhu vlastnej politiky.
- Okrem toho netreba zabúdať, že Líbya je významným svetovým producentom ropy – kvalitnej a relatívne blízkej. Ako člen OPECu je druhým najväčším africkým exportérom ropy a jej zásoby – najväčšie na kontinente – sa odhadujú na 36 mld. barelov. Súčasná ročná produkcia sa odhaduje na takmer sto miliónov ton, čo pre Líbyu v roku 2007 znamenalo príjmy vo výške viac ako 40 mld. USD. V súčasnosti vyťažiteľné zásoby by mali vydržať približne do roku 2050. **(10)**
- Preto sa Líbya v súčasnosti snaží investovať po celom svete a svoje investície diverzifikovať predtým, než sa zásoby minú. Závislosť je totiž vzájomná. USA, Nemecko a Taliansko tvoria najvýznamnejšie odbytové trhy pre líbyjskú ropu, Líbya však potrebuje Západ – kvôli exportu, investíciám západných firiem do

prieskumu nových nálezísk a najmä zastaralej infraštruktúry, energetiky, vodohospodárstva a služieb. Naopak, pre Európsku úniu Líbya ako tranzitná krajina predstavuje dôležitého partnera v regulácii najmä nelegálnej imigrácie zo subsaharskej Afriky.

To mali na pamäti európski politici aj pri riešení minuloročnej krízy okolo prípadu piatich bulharských zdravotných sestier a jedného palestínskeho lekára odsúdených v Líbyi za úmyselné nakazenie 438 detí vírusom HIV.

Prípad bulharských sestričiek

Koncom 90. rokov v detskej nemocnici al-Fateh v meste Benghazi na severovýchode Líbye vypukla epidémia AIDS. Vírusom bolo nakazených celkovo 438 detí, z ktorých 56 zomrelo. Vo februári 1999 bolo zadržaných a obvinených 19 členov zdravotníckeho personálu, prevažne z východnej Európy. 13 z nich bolo neskôr prepustených, 5 zdravotných sestier a jeden lekár však zostali vo väzbe a boli obvinení z nákazy detí kontaminovanou krvou. Napriek tomu, že zdravotníci svoju vinu od začiatku popierali a britský odborný časopis Nature publikoval závery štúdie vedcov z Oxfordu, podľa ktorej šírenie vírusu začalo vinou katastrofálnych podmienok v líbyjských nemocniciach v rozpätí rokov 1994 až 1997, kedy všetkých 5 zdravotných sestier bolo ešte doma v Bulharsku – v decembri 2006 líbyjský súd odsúdil všetkých šiestich zdravotníkov na trest smrti. **(11)**

Už v decembri 2004 však líbyjský minister zahraničných vecí Abderahmane Mohamed Shalgham naznačil, že verdikt môže byť pozmenený výmenou za finančnú kompenzáciu. V deň vynesenia rozsudku v decembri 2006 sa Bulharsko s Líbyou dohodlo na zriadení fondu pre nakazené deti. Dva dni nato líbyjský Najvyšší súd

požiadal o preskúmanie prípadu. Líbya trvala na odškodnom vo výške 10 mil. USD pre rodinu každého nakazeného dieťaťa – rovnakú sumu, akú musela Líbya zaplatiť pozostalým po útoku nad Lockerbie **(12)**. Bulharsko – v tej dobe už kandidátska krajina EÚ – malo po celý čas aktívnu podporu európskeho aj medzinárodného spoločenstva. Časť verejnej mienky žiadala záchranu zdravotníkov aj za cenu použitia sily voči Líbyii. Nakoniec v júli 2007 Francúzsko v mene európskeho spoločenstva vyjednálo prepustenie zdravotníkov výmenou za odškodnenie rodín nakazených detí. S podporou Európskej únie bol zriadený Bengerásky medzinárodný fond, podľa britského denníka The Guardian vo výške 50 mil. USD. Spôsob, akým sa niektoré krajiny v tomto prípade angažovali však vyvolal pomerne negatívne reakcie. Veľká Británia mala prepustiť Abdalla Senoussiho – jedného z odsúdených v kauze bombového útoku nad Lockerbie – mimochodom Kaddáfího švagra a niekdajšieho šéfa líbyjskej tajnej služby. A viaceré európske krajiny mali Líbyi výmenou za prepustenie zdravotníkov zaplatiť približne 400 mil. USD, vďaka čomu mohli niektoré európske koncerny realizovať obchody v Líbyi. V auguste 2007 to v rozhovore pre denník LeMonde prezradil Kaddáfího syn Saif Al-Islam. **(13)** Elyzejský palác podplatenie Líbye dôrazne odmietol a vyhlásil, že prípadné kontrakty, o ktorých francúzske spoločnosti s Líbyou už mesiace rokujú, sú úplne transparentné. Počas Kaddáfího následnej návštevy Francúzska na pozvanie prezidenta Nicolasa Sarkozyho v decembri 2007 bolo oficiálne oznámené podpísanie zmlúv s líbyjskou vládou v hodnote viac ako 10 mld. eur **(14)**. Išlo napríklad o dodávku vojenských komunikačných systémov a protitankových striel od francúzsko-nemeckého konzorcia EADS a jeho dcérskej spoločnosti MBDA v hodnote 296 mil. eur. Tripolis takisto potvrdil záujem kúpiť 21 lietadiel Airbus v hodnote 2,7 mld. eur a 35 vrtuľníkov Eurocopter **(15)** a 14 bojových lietadiel Rafale v hodnote 4,5 mld. eur od Dassault Aviation. **(16)** Francúzsky Vinci dostal kontrakt na rozšírenie letiska v Tripolise, Veolia v oblasti manažmentu pitnej vody a Areva kontrakt na dodávku

materiálu na distribúciu elektrickej energie v hodnote 300 mil. eur. **(17)** Francúzska Areva takisto s Líbyou podpísala zmluvu na výstavbu jadrového reaktora na odsolovanie morskej vody a spracovanie uránu, čo ostro kritizovalo najmä Nemecko. Nicolas Sarkozy za pozvanie Kaddáfího s cieľom rehabilitovať jeho režim a za tieto „špinavé“ obchody utŕžil kritiku nielen z radov opozície a aktivistov za ľudské práva, ale aj verejnej mienky. Obrátila sa proti nemu aj vlastná štátna zástupkyňa pre ľudské práva Rama Yade. **(18) (19)** Pravdou je, že Západ sa nielen v tomto prípade uspokojil s obchodnými zmluvami bez toho, aby výmenou za ne a za legitimitu, ktorú nimi Kaddáfího režimu poskytol, žiadal záruky v oblasti ľudských práv a demokracie.

V septembri t.r. sa vodca napríklad rozhodol bojovať proti korupcii v krajine (131. spomedzi 179 krajín v indexe vnímania korupcie podľa Transparency International) odstránením štátnej administratívy – s výnimkou ministerstva zahraničných vecí, obrany, vnútra, spravodlivosti a svojho úradu, samozrejme – s odôvodnením, že takto budú môcť všetci občania profitovať z príjmov z ropného priemyslu. „Kým sú peniaze spravované vládnymi inštitúciami, stále tu je miesto pre krádež a korupciu. Riešením je zrušiť byrokratický administratívny aparát, ktorý peniaze míňa a dať ich priamo ľuďom. Pripravte sa, každý Líbyjčan dostane priamo svoj podiel z peňazí získaných za ropu“, vyhlásil počas osláv 39. výročia vojenského prevratu, ktorým prevzal moc v krajine. **(20)** To ale v praxi znamená, že pri absencii akéhokoľvek právneho rámca občania v takejto „priamej demokracii“ na seba kompletne prevezmú zodpovednosť a výdavky štátu aj v takých oblastiach ako školstvo, zdravotníctvo či sociálny systém, čo ich ekonomickú situáciu ešte zhorší. Podľa Kaddáfího však táto zmena, ktorá by sa mala začať realizovať budúci rok naopak, povedie k vytvoreniu „skutočnej priamej demokracie, ľudovej administratívy a silného súkromného sektora“.

Skutočnú zmenu smerom k demokratizácii však pravdepodobne Líbya za Kaddáfího režimu nezažije. Určitú šancu predstavovali mladí proreformní politici zoskupení okolo Kaddáfího syna Saífa al-Islama, ten sa však po ukončení rokovaní o prepustení bulharských zdravotníkov z politiky stiahol práve pre nezhody s otcom. Muammar Kaddáfí si svoju medzinárodnú rehabilitáciu vychutnáva a ťaží z nej. V krátkom čase by mala byť uzavretá dohoda o zóne voľného obchodu medzi Líbyou a EÚ **(21)**. Západné krajiny musia za možnosť investovať v Líbyi platiť – či už doslova alebo v politickej rovine. Za všetko hovorí príklad francúzskych kontraktov, ale aj nedávne pokorné ospravedlnenie sa talianskeho premiéra Silvia Berlusconiho počas návštevy Líbye na prelome augusta a septembra 2008 za škody, ktoré jeho krajina napáchala počas koloniálnej éry. Kompenzáciou mu bola dohoda o investíciách v hodnote 5 mld. USD **(22)**. Kaddáfí európske veľmoci vyzval na odškodnenie Afričanov „za vyplienenie bohatstiev ich krajín“ ešte v decembri 2007 na summite EÚ - Afrika v Lisabone. S opätovným nadobudnutím medzinárodnej legitimacy svojho režimu a ústupkami Západu sa líbyjský vodca stáva stále smelším. To že ešte minulý rok ako nový nestály člen Bezpečnostnej rady vyzval na reformu viac-menej nefunkčnej Organizácie Spojených národov by ani nikoho neprekvapilo. Keď však „diktatúrou“ stálych členov BR OSN ospravedlňuje to, že „slabí siahajú po terorizme. ...niektorí reagujú slovami, iní bombami a zasa iní samovražednými atentátmi“, to napovedá, že Kaddáfí sám sa veľmi nezmenil. **(23)** Starý „pes“, ako ho kedysi nazval americký prezident Ronald Reagan, sa možno naučil novým kúskom, ale to neznamená, že zabudol hrýzť. Západ by preto nemal podliehať sebaklamným ilúziám.

Poznámky:

- (1) (2) Kadhafi et l'Occident: histoire d'un rapprochement contesté. Politique.net, 11.12.2007. <http://www.politique.net/imprimer.php?type=1&article=2007121101>.
- (3) Pour l'Occident, la Libye revient du bon côté, <http://www.plusnews.fr/imprimer.php?id=816>.
- (4) Kadhafi ou la controverse inutile, <http://www.gestionsuisse.com/ArticleDetail.asp?id=405>.
- (5) Takeyh, R.: Libya's Confident Defiance and ILSA. Policy Watch, 27.8.2001. <http://www.washingtoninstitute.org/templateC05.php?CID=1431>.
- (6) [Schenker, D.: Libya Doesn't Deserve the Red Carpet. Christian Science Monitor, 17.12.2007. http://www.washingtoninstitute.org/templateC06.php?CID=1117](http://www.washingtoninstitute.org/templateC06.php?CID=1117).
- (7) <http://globalpolicy.org/security/sanction/libya/indxirlb.htm>.
- (8) Boureston, J., Feldman, Y., Mahaffey, C.: Tracking Libya's Nuclear Activities. Policy Watch, 29.12.2003. <http://www.washingtoninstitute.org/templateC05.php>.
- (9) Boubouche, M.: La politique étrangère des Etats Unis et son ouverture diplomatique vers la Libye. FenetreEurope.com, 22.8.2008. <http://www.fenetreurope.com/php/page.php?section=chroniques&id=0231>.
- (10) www.opec.org.
- (11) France-Lybie: les zones d'ombre de la libération des infirmières bulgares. LeMonde, 7.8.2007. <http://www.lemonde.fr/web/article/0,1-0@2-3212,36-942547@51-915550,0.html>.
- (12) Blondel, A.: La Lybie va-t-elle sauver les infirmières bulgares? <http://plusnews.fr>.
- (13) France-Lybie: les zones d'ombre de la libération des infirmières bulgares. LeMonde, 7.8.2007. <http://www.lemonde.fr/web/article/0,1-0@2-3212,36-942547@51-915550,0.html>.
- (14) L'Elysée dévoile les premiers contrats avec la Libye. Le Figaro, 10.12.2007.

<http://www.lefigaro.fr/societes-francaises/2007/12/10/04010-20071210ARTFIG00588-la-libye-achete-avions-airbus.php>.

(15)

<http://www.eads.com/1024/fr/businet/defence/missiles/battlefield/tank/milan/milan.html>.

(16) Armes: Exclusivité France-Lybie prolongée. Le Journal du dimanche, 11.7.2008. http://www.lejdd.fr/cmc/scanner/economie/200828/armes-exclusivite-france-lybie-prolongee_132428.html?popup.

(17) 300 mlns € de contrats avec la Lybie. ZoneBourse.com, 14.12.2007. <http://www.zonebourse.com/AREVA-CI-4739/actualite/AREVA-CI-300-mlns-%80-de-contrats-avec-la-Lybie-433551/>.

(18) Kadhafi a Paris: des contrats et des critiques. Le Soir, 10.12.2007. <http://www.lesoir.be/actualite/monde/kadhafi-a-paris-2007-12-10-565862.shtml>.

(19) Kadhafi à Paris : les affaires guident-elles la diplomatie française ? LeMonde, 10.12.2007. http://www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0@2-823448,50-988026,0.html.

(20) Bernard, P.: Vers une révolution libérale en Lybie?. Extreme centre, 3.9.2008. <http://extremecentre.org/2008/09/03/vers-une-revolution-liberale-en-lybie/>.

(21) Lybie-UE: Vers un accord de libre-échange. Journal du Dimanche, 22.8.2008. http://www.bilaterals.org/article.php3?id_article=12997.

(22) Kaddáfí dostane od Talianska miliardy dolárov. Hospodárske noviny, 30.8.2008. [http://hnonline.sk/?p=k00000_print&article\[id\]=26926070&article\[area_id\]=](http://hnonline.sk/?p=k00000_print&article[id]=26926070&article[area_id]=).

(23) Kaddáfí: Veľmoci by mali odškodniť bývalé kolónie. 8.12.2007. <http://www.europskyparlament.sk/view/sk/press-release/institution/institution-2007/insti...>